

никакъв случай не обвинявам учителите, че не си вършат работата, напротив – предлагам следната хипотеза: учителите в повечето случаи се опитват да си вършат работата добросъвестно, но когато смятаните от тях за ефективни тактики не проработят, те вдигат ръце от децата. Много е вероятно наблюденията на учителите и техните констатации за това, че децата нямат желание да учат и че голямата част от родителите не се интересуват от образованието на децата си, да се окажат абсолютно верни, има достатъчно податки и в проведените в това изследване интервюта.¹⁰⁴ Въпросът е по-скоро защо учителите спират до това да установят тази нагласа, защо не мислят в посока как да се преодолее това нежелание, как на децата да им стане по-интересно, как постепенно да им се докаже, че образованието е важно. Засега мога да дам съвсем прост отговор, който е на равнище чисто всекидневно поведение – учителите са ядосани на децата, най-вече защото децата не играят по правилата. Липсата на базовия консенсус за необходимостта от завършване на средно образование поставя учителите в слаба позиция – децата не зависят от тях, защото не им е толкова важно да завършат. И децата спокойно си вършат всякакви своеволия. Може да се твърди, че това донякъде е свързано с факта, че децата са роми, но в никакъв случай не смятам, че това е водещото обяснение (но сигурно и това допринася за учителския гняв). Най-вероятната причина за яда на учителите е това, че децата не им се подчиняват – не само пряко на тях, нарушавайки дисциплината в клас до абсолютно неприемливи за учителите граници, а и на училището като институция – децата не спазват формалните правила, които училището налага, като например да идват навреме за час, да се отнасят с уважение към учителите си и т.н.¹⁰⁵ Ако, както има основания да се твърди, това е поведението на повечето от децата и училището не може да ги санкционира, защото това би означавало да санкционира повечето деца, не е учудващо, че учителите се чувстват в слаба позиция – децата определят правилата

¹⁰⁴ Конкретно в интервютата на младежите от ромски произход.

¹⁰⁵ Вж. в „Учителите за учениците от ромски произход“.